

Västanbladet

Medlemsblad för föreningen

GöteborgsRegionens Släktforskare

Årgång 35

2018

Nr 4

Fotografiets betydelse

Är årets tema på Släktforskningens dagar i januari
Program på sid. 27

Innehållsförteckning nr 4 2018

- 3 Preliminärt vårprogram
4 Ordförande har ordet
Lisbet Rodin
5 Dataskyddslagen GDPR hos Göteborgs
Regionens Släkttforskare
6 Historiebagarna - tretton historiska bak
verk med recept från Riksarkivet Lands-
arkivet i Göteborg
Ingela Linderå och Ingela Seir
8 Novemberbesök i Vadstena
Christina Claeson
10 Hyllning till Gustaf Clemensson
Hillevii Mattsson
14 Pyssling eller -männig Om titlar och tilltal
Ingela Martenius
16 Drömmen om Utvandramas hus lever
Lennart Johansson
18 God Jul från 1600-talets Paris
Kenneth Brathall
19 Ingela Martenius har gått ut tiden
Lisbeth Rodin
20 När Sahlgrenska var ett korsvirkeshus
Om dess första läkare: Pehr Dubb
Sven Eldh
27 Släkttforsknings Dagar 2019
28 Förekom offerkyrkosed i Hedared?
Oscar Söderström
31 En vinter för 200 år sedan
Bengt A Öhlander
34 Landet Runt
Gunilla Brolund

Västanbladet

Redaktionskommitté:
Per Clemensson, LarsOlof Lööf och
Johan Ahlén.
Västanbladet ingår i medlemsavgiften
250:-/ år och för familjemedlem 75:-
och utkommer årligen med fyra nummer.

Ansvarig utgivare

Per Liljeström

Tidningsmakare:

Christina Claeson
ch_claeson@hotmail.com
Tryckeri: Typographica Göteborg

Omslagsbild

Oidentifierad porträttbild.
(Tillhör Per Clemensson)

GöteborgsRegionens Släkttforskare

MEDLEMSFÖRENING I SVERIGES SLÄKTFORSKARFÖRBUND

Styrelse

- Ordf.** Lisbet Rodin 0701-70 84 30
Hults Sörgårdsväg 13A, 436 45 ASKIM
lirodin@hotmail.com
- Vice ordf.** LarsOlof Lööf 0705-22 24 91
Erik Dahlbergsg. 4, 411 26 GÖTEBORG
larsolof.loof@gmail.com
- Sekreterare** Gunilla Brolund 0705-50 14 62
Dahlströmsg. 30, 414 65 GÖTEBORG
gunilla.brolund@gmail.com
- Kassör** Eva von Brömsen 0733-10 06 06
Tornvägen 9, 438 34 LANDVETTER
kassor.grs@gmail.com
- Vice kassör** Ewert Arwidsson 0723-13 84 15
Eva Rodhes g. 10, 411 11 GÖTEBORG
trewetrans@telia.com
- Webmaster** Lars Nyqvist, 0767-71 64 56
Trollhättevägen 12, 442 49 KUNGÄLV
webmaster.g.r.s@telia.com
- Ledamot** Johan Ahlén, 0739-97 19 16
Dockeredsvägen 14,
424 91 OLOFSTORP
johan@flygfotohistoria.se
- Ledamot** Robert Berggren, 0703-55 00 99
de Geersgatan 16, 416 57 GÖTEBORG
ordf.gbghembygd@gmail.com
- Ledamot** Johan Larsson, 0734-379317
Lillekärr Norra 32,
425 34 HISINGS-KÄRRA
johanlarsson.legacy@gmail.com
- Suppl.** Jan Forslund 0346-222 45
Ljungby Prästgård 101
311 95 FALKENBERG
janforslund@spray.se
- Suppl.** Ingela Linderå, 0738-01 92 71
Ärenprisgatan 2A, 416 52 GÖTEBORG
aliceingela@yahoo.se
- Suppl.** Barbro Majgren 0706-44 81 48 **Mäs**
tarevägen 10, 305 72 STENINGE
qpm@telia.com

**Manusstopp för nr 1-2019
meddelas på hemsidan**

Preliminärt vårprogram

Januari

- 7 GRS slår upp dörrarna igen
12 Start lördagsöppet 2:a lördagen i månaden för DNA-prat och släktforskning med Lisbeth Zachs och Ulf Hansson
14 Läsecirkel *Domboksforska dagtid start varannan måndag*
19-20 Släktforskningens dagar på Göteborgs Stadsmuseum
21 Tolka rätt fördjupning *dagtid start varannan måndag*
30 Startar släktforskarstöd på Göteborgs Stadsbibliotek

Februari

- 2-3 Nybörjarkurs intensiv – kursledare Johan Larsson
6 Nybörjarkurs *dagtid start* – kursledare Gunilla Brolund
20 Landskapskväll – Södra Älvsborg

Mars

- 5 Läsecirkel *Tolka rätt kvällstid start*
7 Emigrantforskning – kvällstid –
kursledare Ewert Arwidsson och Johan Larsson
19 Årsmöte
28 Släktforskaresa över dagen med Stena Danica (Preliminärt)

April

- 18 Påskfika

Maj

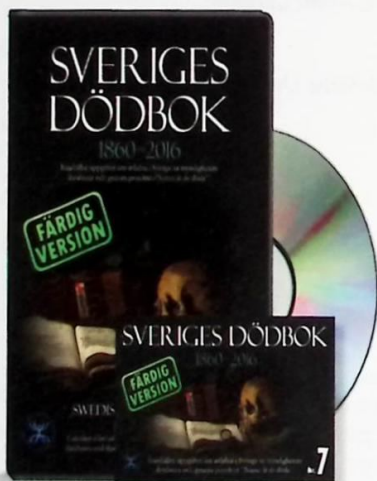
- 4 Vårutflykt
14 Läsecirkel *Mantalsforska kvällstid start*

DNA-café presenteras på hemsidan
Eventuellt ytterligare programpunkter
som studiebesök eller liknande presenteras på hemsidan
Med reservation för ev. ändringar

Ordförande har ordet

Så var det då klart – tack för att jag fått fortsatt förtroende som ordförande i GRS ytterligare ett år! Föreningens organisation med ”delat” årsmöte – personal till nästa års styrelse och budget på hösten och bokslut med verksamhetsberättelse och beslut om ansvarsfrihet på våren innebär en kraftuppladdning två gånger istället för en som kanske är mer vanligt i många föreningar – man har ETT årsmöte. Det finns röster för och emot båda varianterna och vi får se hur det ter sig framöver. Höstmötet innebär också att personer lämnar styrelsen – i år var det Ewert Arwidsson, Barbro Majgren, Lars Nyqvist och Robert Berggren som avgick. Ewert fortsätter dock med kurser i Emigrantforskning, Barbro fortsätter vara ett stöd för ”kontoret” och vår handskriftsläsning, Lars fortsätter hålla ett öga på datorer och Robert fortsätter vara länken in i Göteborgs Hembygdsförening. Men de är inte aktiva i styrelsen. Där kommer andra nya krafter in och vi välkomnar Anna Severinsson, Christer Strömquist, Gun Löfblad och Nisse Forslund. Ni kommer att finna närmare presentationer av dem på hemsidan framigenom. Är du själv sugen på att vara med i gemenskapen och bära föreningen framåt? Vi hoppas få med fler aktiva i verksamheten utan att för den skull behöva ta styrelseansvar. Hör av dig så får vi hitta något som kan passa just dig! En skön helg stundar och alla medlemmar tillönskar en riktigt God Jul och Gott Nytt År

Lisbet Rodin

Årets julkapp för
släktforskaren

Köp den
hos GRS

Preliminärt pris
Pris: DVD 550Kr
USB 600 Kr

Dataskyddslagen GDPR hos GöteborgsRegionens Släktforskare

GDPR är den nya europeiska allmänna dataskyddsförordningen, som trädde i kraft den 25 maj 2018 och vars syfte är att stärka den enskildes personliga integritet. GöteborgsRegionens Släktforskare behöver ha ditt namn, adress, mejladress och telefonnummer för att kunna ha kontakt med dig och ge dig information via brev och e-post. Ibland kan vi behöva ha kontakt per telefon. Föreningen erhåller i nuläget kommunalt aktivitetsbidrag för personer från 65 år och uppåt och behöver därför ditt födelsedatum (inte hela personnumret). Informationen lagras elektroniskt (i en datafil) så länge du är medlem. Därefter raderas informationen. Denna lista hanteras av ett fåtal personer i föreningens styrelse. Föreningen kommer årligen att dra ut en papperskopia av medlemsregistret som sparas ihop med föreningens årshandlingar. Detta för att man i eventuell forskning i framtiden skall kunna identifiera oss släktforskare. Du kan vara medlem utan att godkänna att uppgifter förutom namn står med i listan men du har då INTE möjligheter att få information i form av utskick digitalt eller via post. Genom att betala in medlemsavgiften godkänner du att uppgifterna lagras enligt ovan men kan naturligtvis kontakta föreningen om du vill ta bort uppgifterna ur det aktuella registret.

AVENYNS FOTKLINIK

Välkommen till en av de äldsta Fotklinikerna i Göteborg (etabl 1942) !

Vi erbjuder medicinsk fotvård, vårtfrysning, benvaxning, manikyr och fot/benmassage.

Vi i har även försäljning av presentkort och diverse produkter.
En fika och ett leende ingår alltid ! - Se våra fina omdömen på Eniro.se !

Jessica och Tove

Boka tid på tfn: 031- 16 92 87 - Geijersgatan 16, Göteborg

Historiebagarna

- tretton historiska bakverk med recept från Riksarkivet Landsarkivet i Göteborg

Text: Ingela Linderå och Ingela Seir

Sötebröd - livets guldkant

Under hösten 2017 bjöd Landsarkivet i Göteborg in till en programpunkt kallad *Historiebagarna - ett deltagandeprojekt med kakor i fokus*. Vi var tolv personer som träffades vid två tillfällen i december för att lära oss mer om bakandets ädla konst. Vad bakade man förr i tiden och hur gick man tillväga?

Landsarkivets personal hade inför första sammankomsten tagit fram samlingar med recept på kakor och bakverk från olika släkt- och gårdsarkiv. Man hade även hittat kakrecept i ett kyrkoarkiv. Tanken var att var och en av oss skulle välja ut ett recept som verkade spännande för att sedan ge sig i kast med att baka hemma.

De framtagna recepten är hämtade från sju olika arkiv och samlingar. De flesta har överlämnats av privatpersoner och släkter; Waern, Kjellberg, Ullman, Thorburn-Macfie (skotsk släkt) och Svalander. Det äldsta receptet är från sekelskiftet 1700 (apotekarsläkten Sasse).

Att översätta gamla måttenheter så som skålpund, lisspund, stop, jungfru, spetsglas och lod blev förstås nödvändigt. Likaså att ta reda på vad "temligen varm ugn" innebär. Gräddningstiden anges inte heller i recepten.

En annan fråga som dök upp var hur man ersätter *pottaska* och *vinsten*. Efter botanisering bland recepten valde vi att baka *Gummikaka och Wattenmunkar*.

Övriga deltagare bakade:

*Hvita pepparkakor,
efter fröken Cederfelt*

Cremortartarikaka

Konjaks-ringar (mormors)

Hafre-Kese

Mandel-sprits

Ett sädt att baaka såckerkakor

Sockerkaka med sur grädda

Mör kransar

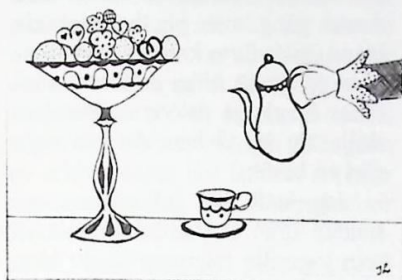
God kaka till kaffe eller thé

Sudna kringlor

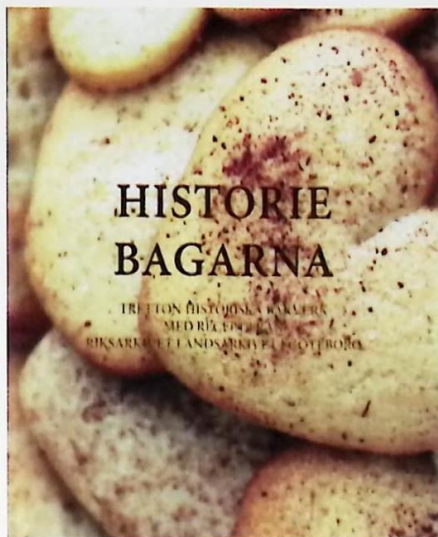
Judebröd

Vid den andra sammankomsten hade vi alla med oss våra bakverk för att samtala kring bakningsprocessen och för att smaka av varandras bakverk. Det blev en smakrik upplevelse som kryddades med ett givande föredrag av Åsa Holmgren som är forskningsarkivarie på *Institutet för språk och folkminnen*. Av Åsa fick vi bl a veta att det projekt som vi deltar i kallas *experimentell etnologi* av folklivsforskare. I sin tjänst ansvarar Åsa för ett projekt som syftar till att dokumentera och bevara svenska traditioner. Det var mycket trevligt att delta i projektet, tycker vi två "bagerskor" från GRS.

Påtår., eller kanske tretår

Boken finns i GRS' bibliotek och kan även köpas på Landsarkivet.

Tack för alla gåvor och
bidrag till verksamheten - stora som små:
kaffepengar vid besöket,
erkänsla för hjälp med släktforskningen,
böcker att komplettera vårt bibliotek med eller
kaka till kaffet.
Allt är hjärtligt välkommet och
gör stor nytta för föreningen
som blir vad vi gör den till.

Hälsningar GöteborgsRegionens Släktforskare

Novemberbesök i Vadstena

Text och bild Christina Claeson

En kylig novemberdag passade undertecknad på att besöka Landsarkivet i Vadstena. Ett besök i Linköping dagarna innan gjorde att resan inte blev allt för krånglig utan Östgötapendeln från Linköping och därefter buss från Motala gick smärtfritt. Landsarkivet ligger beläget vid Vätterns strand och det är lätt att tänka sig en och annan picknick i solskenet på med utsikt över vattnet. Landsarkivet som inrättades 1889 har en praktfull läsesal med målningar och annat spännande. Utställningen vid ingången hade flera olika föremål som var intressanta.

Victor Örnberg 1839-1908 var dess förste chef. Han har gett namn åt ett pris som delas ut under släktforskardagarna. Prissumman kommer ifrån den minnesfond som instiftades 1988 och många framstående släktforskare har förärats detta pris. Victor Örnberg redigerade och gav ut Svensk Slätkalender under åren 1885-1888 och sedan Svenska Ättartal.

Många är de släktforskare som bläddrat i några av dessa böcker. Det bästa är att i förväg planera inför ett besök på Landsarkivet. Merparten av materialet är magasinerat så att gå in på <https://sok.riksarkivet.se/nad> och beställa fram materialet är att rekommendera. Att sedan få fram en meterhög domboksvolym som man försiktigt bläddrar igenom med de vita van-

tarna är en alldeles speciell känsla. Det hanns emellertid inte med denna gång utan jag botaniserade bland arkivförteckningar och passade på att se vilka databaser som fanns lokalt på datorerna. Det kan skilja sig åt, så bara det kan vara värt ett besök.

Jag hade lite information om släkten ifrån trakterna kring Växjö som jag ville följa upp så det blev några sidor lästa ur diverse boupp-teckningar efter anfäderna från Småland. Nöden i mitten på 1800-talet drabbade även Småland i och med att det var svårt att få affärerna att gå ihop för dem som hade affärer, även om de hade mat på bordet så var det svårt att klara det ekonomiska.

Dåtida transportmedel

Nöden tar sig många skepnader vilket aktualiseras i "Svälten" av Magnus Västerbro. Läs och begrunda, det händer runt om i världen än idag. Men nu var det ju mina småländska anfäder jag studerade och det faktum att flera av dem var rusthållare blir det att ta sig upp till Stockholm och Krigsarkivet för att se om det finns något mer skrivet om dem. Mängden av arkivmaterial hos landets arkiv är intressant läsning. För 2016 redovisar Riksarkivet att de har 737.352 hyllmeter handlingar på papper och 3 475 hyllmeter militärt tryck så det är bara att börja leta !

Spektakulär miniutställning

En av tågagnarna som står uppställd i närheten av vallgraven.

Utöver Landsarkivet så hann jag även med att ta en promenad i omgivningen där Klosterkyrkan, Birgittaklostret är bara några av sevärdheterna.

I Vadstena fanns förr en hospitalbana som drogs av hästar, den användes för att transportera gods inom Vadstena Hospital. För den som tycker om tåg finns också Wadstena-Fogelsta Järnväg som invigdes 1874, numera är det en museijärnväg.

Ett annat intressant inslag är möjligheten att sova i en tågagn istället för på ett hotellrum. Det är möjligt under sommaren i Vadstena så för den som vill uppleva något annorlunda är det väl värt att pröva.

Hylling till Gustaf Clemensson

För att hedra min älskade moster Hillevi Mattsson och min vän och fader Gustaf Clemensson publicerar jag härmed hennes rimmade hyllning till honom vid hans 60-årsdag. Boken till far gjordes av Hillevi i samarbete med oss pojkar Lars och Per. Den illustrerades fantasifullt med klipp ur veckopressen. Min moder som detta år 1944 fyllde 50 år fick en liknande bok. 60 årsdagen firades på Henriksberg tillsammans med Lunda-och forskningsvänner. Nedan gör jag ett utdrag som Majvor Bergström har digitaliserat från det handskrivna originalet. Håll till godo med den annorlunda biografien över en landsarkivarie

Per Clemensson

En bok om Gustaf Clemensson

4de dag jul år åttiofyra
fick man på Björka en del att bestyra
Storken då förde till Mor och Far
En liten krabat – denna dags jubilar
Som liten var han mest som andra.
För vilket man just ej kan honom klandra

Av Moder buren i den skånska jorden
En skåning är han av födsel vorden
De vida slätternas son han blivit
Och rikt är arvet de honom givet

Stora syster Hilma höll Gustaf i tukt och förmaning. Och ungarna alla av henne fick hälsosam varning. Sin första skolning fick han hemma på landet. Han lärde där också ABC så än han kan det

Sen kom han i skola i Hälsingborg
Han skildes från Björka med tårar och sorg. Med livet i skolan han fann dock behag
Och trivdes förträffligt i kamraternas lag

Efter studenten det blev exercis
Det lärdes snabbt och på bästa vis
Man marschera i svett och damm
Och stanna först, då man kom fram

Nu ville de hemma han skulle bli präst
Hos Alma Mater i Lund blev han gäst
Han trivdes storartat i ungdomens sta'
och fann där snart sitt verkliga ja'

I Lundadomens skugga han levde nu var dag. Och fann i detta livet allt större välbehag.

Med Alma Mater fann han sig ganska snart bekant. Och lärde utav henne så mycket rikt och sant

Som skon passar foten och handsken sin hand. Så Akademien passade vår man!

På föreningen man åt ibland
Gustaf han var nu en aktad man
Till edil han valdes rätt snart
Och fick i Tornet bo så klart

I Lund han hette Klämman och blev där en känd figur. Som tyckte hela livet gick skönt i tonen dur. Svärmade i vårtid och Lundagård. Eller uti Bjerred viddens salta våg

Men vår Alma Mater har ock andra sider
Examen krävs evad det lider
Då lärda herrar och docenter
Ställa krav och det med ränter
Och på alla frågor vill de veta svaret
För att få veta hur Kandidaten har 'et

Klämman på Landsarkivet går
Och i många tunga luntor slår
Han prövar sig sakta fram
Att finna till en tryggad hamn

Han skulle blivit präst, så var det ju sagt
Och därför en dag det på honom blev
lagt. Att pröva i Knopp sin lärdom en
smul. Och predika i kyrkan en annandag-
jul

Men prästkallet locka just inte mer
Lund rätt snart honom återser
Glad han sig kastar i hetsig debatt
Dansar sedan den långa natt

Som edil han ordna´ mången bal
Så också spex och karneval
Uarda snart vann rykte som
Alla tiders spex var helst det kom

På lediga stunder han läste historia. Och
tecknade förnminnen, en hel promemoria

Klämmen var nu ej längre bara kandida-
ten. Han hade nått ända till licentiaten
Och på Landsarkivet blivit man i staten
Men i Lund var han ju endast amanuens

I Göteborg fanns en Landsarkivarejänst
Klämman den sökte och fick den strax
T.o.m. Kungen var i hans händer som
vax. Så blev i Lund en sorg så stor
Klämman ej mer i föreningen bor

De gamla pergament med fin och sirlig
pränt. Och längder utav alla slag
Diarier från varje dag

Och kyrkoböcker uti rad
De giver uppå gulnat blad
Ett vittnesbörd om andras liv
Och samlas nu i Landsarkiv

Som landsarkivarie han är vad vi kan
kalla en bevarie. Av pergamenter och
folianter. Till formatet likna de giganter
Här lagras böcker, papper uti mängder
Och fylla hyllarna i kilometerlängder

Nå, man frågar var han bodde

Ack, det var ej som han trodde
Lätt att finna sig tillrätta
Uti hyrda rum, så nätta
Och med inackorderingstanten
Som mest satte sig på kanten

Så fann han en våning vertikal
Med trenne rum i förste sal
Och kök m.m. i undergrund
Något å la Föreningen i Lund

Med Weibull han for till utländska land
Och gulasdra med möbler ett grand
Gammal mahogny i Lübeck han fann
Det vill vi lova passa vår man!

Ja, livet i Götet hade också behag
I S.H.T. valdes han in en dag
Fann där en samling studentikos
Då han sig kände helt lyckelig till mods

I S.H.T. hos Sofus Pedersén
Förnams av Lund ett återsken
Och efter en fest i detta lag
Han lär ha slumrat två nätter plus en dag

Uti våning vertikal
Trattar bänkas i hans sal
Torsdagsärter, och, ack ja
Vad man var var god och gla´

Men han var ung, och han svärmade
kring. Och funderade se´n på att ge
Henne ring. Härligt var i skogen
vandra... Härligt ock att med varandra
Drömma om ett eget hus uti månens sil-
verljus

Flickan, som han gick med var ett säkert
kvinns. Bästa kunskap säkert vinns
Om jag på en tur i främmand´ land
söker pröva honom lite grand

Han sa ja, han var som vax
Ett "fökläde" skaffade han strax
Så de reste utomlands

Lyckligare karl än han ej fanns
Se'n blev det praktiska bestyr
Som gjorde Klämman huvudyr
Det mesta klara' i alla fall hennes
mamma. Se'n vigdes de i Domkyrkan
strax me' samma

På inspektion utav Kyrkoarkiv
Han tog med sitt unga viv. Så körde de
runt Värmland och Dal i en bil
Som hade sin egen personliga stil

Men nu var det slut med frihet med mera
På badorter Klämman nu sågs motionera
Sedan gick det som det plär
Förs kom Lars och sedan Per

Mamman jämt de om sitt finger linda
Hemma spridas de för alla vindar
Men ej heller han kan motstå deras böner
Allt han gör för dessa sina söner

Men nog blev han arg ibland
Som när katten doppas i en spann
Kära Klämman, det är icke lätt
Att dikteras av sin unga ätt

T.o.m. Per fick ibland en varning
En ordentlig överhalning
"Nu vill jag ej höra ett enda knyst"
"Va' sa Far, ska jag vara tyst?"

Bland tidningar försjönk han gärna en
stund. Dock tänkte ibland på det sorglösa
Lund. En äkta man får finna sig i mycket
Såsom framgår utav detta stycket

Käre make, välkommen åter
det från henne och barnen låter
Det fria livet var för alltid slut
Nu drevs han t.o.m. på sommarnöje ut

Ibland han smiter från familjen
Och tar ett ångbad i "bastiljen"
Men när snuvan satte till

Tog han snällt mixturen hon laga till
I sin lilla duchatell
Låg han sedan varm och snäll

Men fast äkta man är vår jubilar
som ämbetsman en särdeles karl
Han sköter sitt verk som knappt någon
ann'. Och allting han vet och om lands-
arkiv kan

Mannens födslovändor sjufalt värre är
Än en kvinnas vara plär
Då hans ande liv skall ge
Åt en hög och skön idé

Så här ser det ut i hans arbetsvrå
Där alla hans tankar komma ifrå
Här böckerna alla sett dagens ljus
Lessebo och Klippan och Malmöhus

Papper från Arabien och Kina
Handgjort papper och ex-machina
Pappeslump och papyros
Och hur pappret nådde oss

Stampverk och holländare
Och hur pappret blev fulländare
Hur det stampades och blöttes
Huru fibrerna förnöttes

Hur felen rättades
Medan pappret glättades
Huru vattenmärken garantera
Kvalitén hos pappret med mera
Allt vet dagens Jubilar
Uti papper han sin hobby har!

Vänner har han några av vill dock de
flesta gav dagspolitiken med välbehag
Han ä....//

Familjehänsyn i övrigt vike
För hans manngärning utan like
Ifrån hemmet går han strax
Skyntes blott vid middagsdags

I forskargärning en matador
De andra i vördnad kring honom står
Vad han ej vet
Om pappers hemlighet
Vet ingen annan heller
Det är ett axiom som gäller

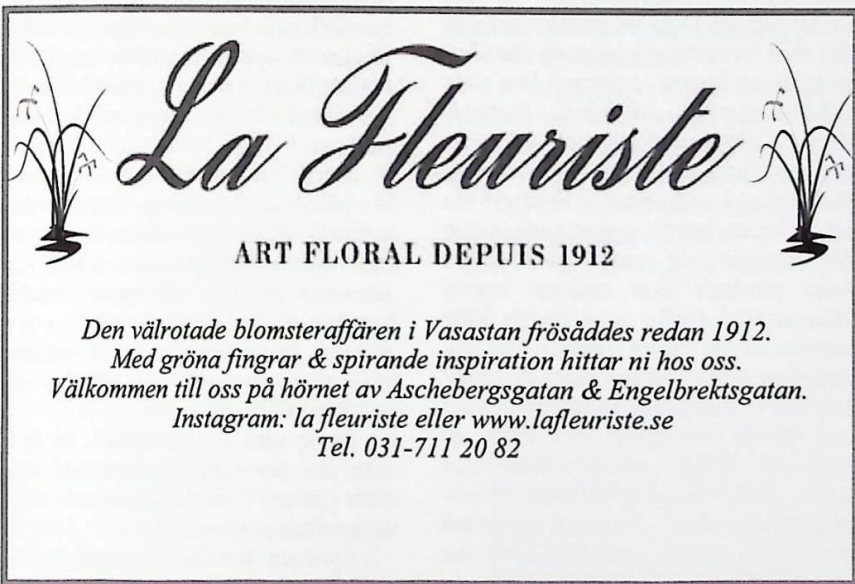
Du och vi några ord må spilla
På Riksarkivets lilla Kamarilla
Som försökte lägga snarer
Omkring landets arkivar'er

Särskilt den i Göteborg
Vålla dem för het och sorg
De var som bilden visar ättiksur
Och försökte honom lura
Digra inlagor de författade
Men av hans svar de blev utmattade

Annars han ingen svårighet har
Att vara vän med en och var
Och ej minst han haft det lätt
Att med myndigheten ha gott sätt
Vi tänker på statsrevisorn som satt

På Landsarkivets trappa helt snäll en
natt
I Riksarkivet är han högt noterad
Ej minst nu när Kamarillan är utvoterad
De höga chefer honom respektera
de gärna hans planer realisera

Hillevi Mattsson

La Fleuriste

ART FLORAL DEPUIS 1912

*Den välrotade blomsteraffären i Vasastan frösåddes redan 1912.
Med gröna fingrar & spirande inspiration hittar ni hos oss.
Välkommen till oss på hörnet av Aschebergsgatan & Engelbrektsgatan.
Instagram: lafleuriste eller www.lafleuriste.se
Tel. 031-711 20 82*

Pyssling eller -männning

Om titlar och tilltal

Text Ingela Martenius

Yrkestitlar

Yrkestitlar användes inte bara av den som verkligen hade yrket utan även av hans hustru. Överstens hustru var sålunda "överstinna", läkarens hustru "doktorinna" (eller "doktorska") etc. Här gick man dock inte hur långt ner som helst i "graderna" – majorska och kaptenska fungerade bra, men inte löjtnantska och definitivt inte sergeantska... Situationen var likartad på den civila sidan: borgmästaren och hans borgmästarinna, kommerserådet och hans kommerserådinna. Däremot tyckte man inte om konstruktioner med "-maninna, som t.ex. rådmanninna utan där fick det bli rådmansfru.

Vi har ett fåtal yrkesbeteckningar där den kvinnliga varianten inte betecknar en hustru; exempel kan vara skådespelerska, lärarinna, författarinna. Samt naturligtvis ett yrke där det bara finns en kvinnlig form: sjuksköterska. En egenhet i Sverige var att kvinnan inte tog mannens namn när hon gifte sig – men då hon blev änka använde hon makens namn. Hennes titel skulle nu avspegla både hennes civila status (änka) lika väl som den döde makens yrke. I svenskan har vi möjlighet att bygga ut våra ord nästan utan gräns, och detta utnyttjades flitigt: sålunda kan man träffa på titeln "hammarsmeds-åldermansänkan". Kvinnan var alltså änka efter någon som inte bara var

hammarsmed utan också var ålderman ("ordförande") i hammarsmedernas skrå.

Bördstitlar

Det svenska frälset (senare adeln) hade från början inga ärvda titlar. Inte ens kungatiteln ärvdes förrän från 1544 (Västerås arvförening). Sveriges högsta ämbetsmän hade visserligen titlar som jarl och riksråd, men det var alltså inget som gick i arv – nästa generation fick själva göra sig förtjänta av dem.

Den svenska adeln var därmed i allmänhet titellös. Adelstitlar var inget som särskilt intresserade Gustav Vasa, men sonen Erik hade en tysk prinsessa som mor (och hade därmed många tyska släktingar) och han fick också en väsentligt mer utåtblickande uppfostran. Han insåg att för att få ett hov som internationellt var något att räkna med måste titlar införas.

Då Erik kröntes 1561, i en mycket påkostad ceremoni, utnämndes också de första adelsmän som fick en titel menad att gå i arv. Eriks tre närmaste manliga släktingar utanför kungahuset dubbades till *greve* (äterna Sture, Brahe och Tre Rosor); nio andra män upphöjdes till den något lägre titeln *friherre*.

Övrig adel förblev titellös; de fick inte ens det tyska "tröstpriset" *rid-dare* ("ritter") eller motsvarande engelska titel (*baronet*, "Sir").

I princip (det finns undantag!) alla

släkter som adlades innan 1809 har rätt att låta *alla* medlemmar av släkten använda huvudmannens titel, dvs. en yngre bror till huvudmannen är lika mycket greve som huvudmannen. År 1809 togs detta bort, och i släkter adlade efter detta år är det enbart huvudmannen (och hans hustru) som har rätt till titeln.

En egenhet när det gäller det svenska användandet av adlestitlar är att friherrar i tilltal är baroner ("*Vackert väder idag, herr baron Silfverschiöld!*") medan de i skrift alltid är friherrar – och deras hustrur är alltid friherrinnor. Orsaken är naturligtvis rent praktisk; "*herr friherre*" låter inte bra. Bara för att krångla till det ytterligare finns faktiskt en svensk baron, baroniet Adelswärd. En annan underlig situation är att ogifta högadliga kvinnor tilltalas med "*fröken*", men så fort de gifter sig har de (om de tillhör en släkt adlad innan 1809) rätt att använda faderns titel. Fröken Hamilton blir sålunda grevinnan Ekberg när hon gifter sig med rejält borgerliga herr Ekberg. Innan kvinnor bytte namn när de gifte sig blev det inte så märkligt, eftersom fröken Hamilton då blev grevinnan Hamilton, gift med herr Ekberg.

I Sverige finns alltså bara två adliga titlar, greve och friherre. Bland den s.k. ointroducerade adeln (dvs. de har inte officiellt registrerat sig på Riddarhuset) finns dock en påvlig markis (markisen Lagergren) och en fransk hertig (hertig d'Otrante). De kungliga hertigtitlarna är inte adliga, och används inte i tilltal.

Släkttitlar

Släkttitlar är inga egentliga titlar utan snarare en blandning av tilltal och benämningar. De flesta av oss använder mor/mamma och far/pappa. Även mormor, morfar, farmor och farfar är allmänna över hela Sverige. Därefter blir det mindre generellt. Vanligt är dock att man kallar sina föräldrars syskons barn för kusiner. Sedan spretar benämningarna rejält, beroende på landsända och social klass. I södra och mellersta Sverige används ofta syssling och brylling, med pyssling och trassling som mer eller mindre skämtsamma benämningar på släktingar de flesta av oss inte har så stor kontakt med. I norra Sverige används istället ofta "männning"-systemet: kusiners barn är sålunda tremänningar, nästa generation är fyrmänningar etc. Det norrländska systemet har många fördelar med sin stora exakthet.

I Sverige gör vi inte skillnad på en morbror och hans ingifta hustru – hon är moster precis som mors biologiska syster. I t.ex. Danmark skiljer man dock på biologiskt släkt och ingifta – morbror är där sålunda gift med "tante" (och moster med "onkel").

Vid redigeringen nås vi av budet att Ingela som skrivit denna artikel just gått bort. Läs ordförandes notis på sid. 19

Drömmen om Utvandarnas hus lever

Text: Lennart Johansson

Efter flera år av turbulens och till och med hot om nedläggning och flytt av verksamheten till Göteborg, är det sedan något år tillbaka full fart på verksamheten i Utvandarnas hus i Växjö. Det finns inte här anledning att gräva allt för djupt i de stridigheter som varit och det mycket omfattande arbete som krävdes för att överhuvudtaget få ordning på en verksamhet som led av så väl ekonomiska, organisatoriska som verksamhetsmässiga problem. Det viktiga är nu att blicka framåt och att utveckla verksamheten i Utvandarnas hus både vad gäller forskning, arkiv, bibliotek och utställningar.

Stiftelsen Svenska Emigrantinstitutet har nu ett samarbetsavtal med Kulturparken Småland AB, vilket innebär att en rad nya kompetenser har tillförts verksamheten. Sårbarheten i verksamheten blir mindre när det finns tillgång till kompetenta medarbetare som arkivarier, bibliotekarierna, utställningstekniker, konservatorer och kvalificerat IT-stöd. Det är också viktigt att understryka att verksamheten i Utvandarnas hus inte på något sätt begränsats av samarbetsavtalet. Vi arbetar brett med emigrations- och migrationsfrågor ur både ett nationellt och internationellt perspektiv. Styrelsearbetet fungerar också utmärkt och förutom de politiska representanterna från Region Kronoberg och Växjö kommun finns repre-

sentanter från bland andra universitetet i Uppsala och Lund, Linnéuniversitetet, Riksarkivet, Vilhelm Moberg-sällskapet och Emigrantinstitutets vänner. Styrelsen slipper att arbeta med ekonomi och personalfrågor och kan i första hand koncentrera sig på forskningsfrågor och andra tänkbara utvecklingsområden. Styrelsen ser framför sig ett breddat forskningsfält med nya och spännande frågor om relationen mellan Sverige och Svenskamerika, men också om hur återvändarna påverkade Sverige med de erfarenheter och kunskaper de förde med sig hem från Amerika.

Naturligtvis riktar vi inte bara in oss mot den akademiska forskningen, utan ställer beredvilligt upp för att hjälpa den emigranthistoriskt intresserade allmänheten att få svar på frågor om sina släktingar i främst USA och Kanada. Under sommarmånaderna har vi ett stort antal besökare från USA och Kanada som istället söker efter sina släktingar i Sverige, eller bara vill ta del av våra utställningar. För att i sammanhanget nämna några siffror så hade vi drygt 11 000 besökare i Utvandarnas hus perioden januari-oktober 2018 och närmare 400 enskilda besök till forskarsalen under samma period.

Tillgängligheten till våra samlingar är mycket god och vår kompetenta personal vägleder med stor framgång forskare och andra besökare i både pappersarkiven och de digitala databaserna. Under året har vi satsat stora

resurser på att digitalisera alla arkivförteckningar i Visual Arkiv. Över hälften av alla arkivförteckningar finns nu inskrivna. Målet är att allt material ska bli fullt sökbart genom den Nationella arkivdatabasen (NAD) under 2019.

I detta sammanhang bör också nämnas att utställningen "Drömmen om Amerika" är en mycket välbesökt utställning med ett stort antal guide visningar per år. Dessvärre är utställningen, kanske inte innehållsmässigt, men väl tekniskt alltför gammal och mycket av tekniken är helt enkelt ur funktion. För att bygga om "Drömmen om Amerika" och komplettera med en bredare migrationshistorisk del, som belyser invandringen till Sverige från andra världskriget till idag, har Region Kronoberg och Växjö kommun tillsammans satsat fem miljoner kronor på en ny utställning. Det är stora pengar och vi räknar med att en ny utställning med modern digital teknik ska kunna invigas i maj 2020.

Under året har vi också arbetat intensivt med att återknyta kontakterna med systerorganisationer och forskningsinstitut i Amerika. Månadskiftet april-maj genomförde undertecknad en studieresa till Chicago och svenskbygderna i västra Illinois. Besök gjordes bland annat på Swedish American Museum, som i år firar sitt 40-årsjubileum. Museet ligger mitt i Andersonville på Clark street och grundades av svensk-amerikanen Kurt Mathiasson. Dagens museum har förutom en museishop med många svenska produkter och utrym-

men för tillfälliga utställningar, två permanenta utställningar: "The Dream of America" och Brunk Children's Museum of Immigration". Därefter gjordes besök på Swenson Swedish Immigration Research center, öppnat 1981, vid Augustana College i Rock Island. Det är en nationell arkiv- och forskningsinstitution som erbjuder besökaren ett omfattande källmaterial om den svenska emigrationen till Amerika. Här finns både arkivmaterial och tillgång till olika databaser för akademisk forskning såväl som för de som söker information om svensk-amerikanska släktingar och förfäder. Dag Blanck, som sitter som ledamot i Svenska Emigrantinstitutets styrelse, delar sin tid mellan att fungera som director för Swenson Swedish Immigration Research center och en professur i nordamerikanska studier vid Uppsala universitet.

I slutet av september gjordes ett besök på American Swedish Institute i Minneapolis. En stor del av deras verksamhet knyter an till vår verksamhet i Utvandrarernas hus. Vi hittade tillsammans flera beröringspunkter och kommer framdeles att arbeta fram flera områden där vi kan ha ett nära samarbete. Det handlar då både om utställningar och större gemensamma forskningsprojekt.

Naturligtvis står verksamheten i Utvandrarernas hus inför stora utmaningar, men med en stark organisatorisk bas och duktiga medarbetare ser vi ljus på framtiden. Genom att på ett tydligare sätt kontrastera emigrationen från Sverige till Amerika med den

migrationshistoriska utvecklingen i Sverige och Europa från andra världskriget fram till idag kan vi ge nya perspektiv och infallsvinklar på den tidlösa frågan om migrationens orsaker och verkan. Det viktigaste som vi nu har lyckats genomföra är ändå att Svenska emigrantinstitutets samlingar, arkiv och bibliotek finns samlat i Utvandrarnas hus i Växjö och blir tillgängligt för den akademiska forskningen, den historieintresserade allmänheten och andra besökare.

Det är vår plikt och skyldighet att vårda, bevara och tillgängliggöra detta unika kulturarv, som insamlats, ordnats och förtecknats av kunniga medarbetare och engagerade privatpersoner under ett drygt halvt sekel.

Lennart Johansson är: VD, Kulturparken Småland och ansvarig för verksamheten i Utvandrarnas hus.

**Ur tidningen Tidig musik nr 4 2017
har vi hämtat denna artikel om Paris
med tillhörande lilla musikstycke**

GOD JUL från 1600-talets Paris

Kyrkan Saint-Nicolas-des-Champs är en av de äldsta kyrkorna i Paris. På denna karta från 1600-talet syns kyrkan i närheten av bilden.

Cirka två kilometer norr om Notre Dame i Paris ligger kyrkan Saint-Nicolas-des-Champs, en av de äldsta kyrkorna i staden. På kartan från 1600-talet (bilden till vänster) kan man se kyrkans belägenhet.

Där verkade då som organist Nicolas Gigault (1626–1707), som sägs ha varit Lullys lärare. Gigault var också kompositör, flertalet av hans kompositioner finns bevarade på Bibliothèque Nationale i Paris.

När Björn Löwendahl skulle flytta sitt antikvariat från Sveavägen i Stockholm köpte jag av honom en pärm med gamla tryck. I denna finns bland annat notbladet nedan, som är en liten julkomposition av Gigault, trycket i kopparstick. Hur notbladet hade hamnat i Stockholm är inte känt. Julkompositionen torde kunna spelas direkt från notbladet.

För den som har större kunskaper än jag och som intresserar sig för Gigaults säregna markeringar i bladet finns åtskilligt av intresse att hämta i David Fullers artikel: GIGAULT'S DOTS: OR, NOTES INEGALES "WIE SIE EINGENTLICH GEWESEN". Den är publicerad i boken *The Organist as Scholar: Essays in Memory of Russell Saunders*, som går att finna på nätet.

Med denna komposition önskas alla läsare av Tidig Musik en God Jul och ett Gott Nytt År.

Kenneth Bratthall

Ingela Martenius har gått ur tiden

Ingela Martenius, tidigare kanslist och mångårig medlem har avlidit i allt för unga år.

Många är vi som lyssnat på hennes föredrag om hur de anfäder som vi hittar i kyrkböckerna hade det till vardag och fest.

Vi minns henne med värme.
Lisbet Rodin, ordförande

Messe de Noël à 4 parties

Finanti per Gigante Organista Nicolas de des Champs a Paris

När Sahlgrenska var ett korsvirkeshus Om dess förste läkare: Pehr Dubb

Text: Sven Eldh

*Särtryck ur Svenska Läkartidningen
1950: 47 1192 (nr 20)*

Pehr Dubb föddes i Mariestad den 14 januari 1750. Föräldrarna var casseuren, sedermera vågmästaren Gustaf Dubb och hans maka, född Billinggren. Han sattes vid sex års ålder i skola i Mariestad, och efter fyra års skolgång där fick han börja i Skara trivialskola 1763, där han bland andra även hade Johan Henrik Kellgren till kamrat. Som ett kuriosum kan nämnas, att på korets yttervägg på Skara domkyrka har Pehr Dubb tillika med en del andra kamrater till honom inristat sitt namn.

Redan tidigt väcktes Pehr Dubbs lust att bli läkare, och efter avslutad skolgång i Skara styrdes färden till Uppsala, där han snart med liv och lust kastade sig in i medicinska studier. Särskilt blev det hans gamla älsklingsämnen från skolan, fysik och kemi, som kom att fånga hans intresse, och han fick i dessa ämnen sådana berömda lärare som Torbern Bergman och Karl Wilcke. Redan som 20-åring var han klar med sin första lilla avhandling, en analytisk redogörelse för vattnet i Uppsala kvarnkälla.

På hösten 1776, innan han avlagt sin examen practicum, kom Pehr Dubb på rekommendation av bl.a. Torbern Bergman till Göteborg och anställdes som husläkare hos baron Claes Alströmer, en svärson till

Niclas Sahlgren. Alströmer, som sedermera kom att betyda så mycket för Pehr Dubbs kommande verksamhet, torde ha lidit av en progressiv spinal muskelatrofi och skulle nu behandlas av Dubb med elektricitet. Vistelsen hos baron Alströmer blev mycket stimulerande för Pehr Dubbs fortsatta medicinska studier. Det Alströmerska huset var vid denna tid känt som naturalhistoriens svenska hov, dit samlingar fördes från alla världens delar av en mängd vetenskapsmän och där rön och försök gjordes i de praktiska vetenskaperna. Pehr Dubb återvände efter något års vistelse hos Alströmer till Uppsala, där han tog itu med fullbordandet av sin doktorsavhandling, som gällde behandlingsmetoderna vid lues. Han gör sig här till talesman för kvicksilversmörjkurens överlägsenhet framför andra behandlingsformer, en behandling som under det närmast följande seklet också blev den mest använda. Disputationsakten ägde rum den 1 mars 1777 - - han var nu 27 år gammal - och den 12 oktober följande år erhöll Dubb sitt doktorsdiplom (absens).

1779 blev Dubb i tillfälle att få göra en utländsk resa tillsammans med Gustaf Sparre, en släkting till Niclas Sahlgren. Färden ställdes till västra Tyskland och sedan till Paris, där Dubb vistades när 1 år. Genom Sparres förmedling kunde nu Dubb knyta värdefulla förbindelseer, både ur vetenskaplig och allmänt kulturell synpunkt. Alldeles särskilt betydelse-

fulla för hans kommande organisationsarbete beträffande Sahlgrenska sjukhuset blev nu hans studier av sjukhusen i Paris och särskilt l'Hospice de Charité, som tydligen föresvävat honom som förebild, när han gjorde upp planerna till Sahlgrenska sjukhuset. Frågan om hur den stora av Niclas Sahlgren förlänade donationen bäst skulle komma till användning hade dryftats under de närmast föregående åren, men först 1779 kunde kuratorerna, Alströmer och Holterman, meddela magistraten i Göteborg, att man bestämt sig för att upprätta ett sjukhus för donationsmedlen. Som rådgivare anlätade Alströmer trenne läkare, av vilka den yngste var Pehr Dubb, och denne kom snart att ta ledningen i beredningsarbetet.

Efter hemkomsten från sin utländska resa kastade sig Dubb med största iver in i arbetet med sjukhusets byggande. I början av 1782 stod sjukhuset färdigt, ett korsvirkeshus i 2 våningar med plats för 12 patienter. Den 11 mars kunde den första patienten inskrivas i detta, om icke det största så dock det modernaste sjukhuset i dåtidens Sverige, beläget vid Sillgatan, nuvarande Postgatan.

En intressant samtida skildring av sjukhuset finner vi i den sydamerikanske frihetshjälten Francesco de Mirandas dagbok. På sina vidsträckta resor genom Europas olika länder kom Miranda 1787 till Göteborg, där han bl.a. besökte Sahlgrenska sjukhuset. Han skriver i sin dagbok, att sjukhuset var snyggt och propert, och han fann det bättre än Hotel Dieu i

Paris. Han observerade, att det låg endast en patient i varje säng, till skillnad från förhållandet på Serafimerlasarettet, där han sett två patienter ligga i samma säng. Platsantalet, på Sahlgrenska sjukhuset hade vid denna tid stigit till ett 30-tal. Under de första åren av sjukhusets verksamhet förde Dubb själv sjukrullan och utförde det övriga bokföringsarbetet samt lade dessutom upp en särskild sjukjournal, i vilken han rätt utförligt beskrev sjukdomens symtom, förlopp och behandling. Denna sjukjournal finnes ännu i Sahlgrenska sjukhusets ägo, och det är ytterst intressant att läsa de med Dubbs sirliga men ändå så att säga moderna piktur skrivna sjukhistorierna, i vilka han ofta flätar in små personliga reflexioner.

I oktober 1789 överlämnade Dubb förvaltningen av sjukhuset till en särskild direktion, och vid detta tillfälle redogjorde Dubb för de gångna sju åren, som han skött administrationen. Bl.a. berörde han de stora svårigheter, som yppat sig i och med att det stora och mäktiga handelshuset Sahlgren & Alströmer trätt i konkurs 1785.

I samband därmed måste nämligen Dubb ge sig in i en långvarig och segsliten process för att åt sjukhuset rädda en del av de i den Sahlgrenska donationen ingående godsens i Halland.

Efter att i 22 år ha tjänat sjukhuset avgick Dubb från sin befattning 1804. Enligt statuterna hade Dubb själv rätt att utse sin efterträdare, och valet föll på doktor Johan Jacob Ek-

man. Dubb, som nu hade fört sjukhuset lyckligt i hamn och givit det en utmärkt organisation, ansåg sig tydligen färdig för nya uppgifter i samhällets tjänst. Förutom sin befattning som läkare vid Sahlgrenska sjukhuset hade han också under krigen 1788 och 1801 tjänstgjort som förste fältläkare för västra armén och hade därunder organiserat fältlasaretten i Göteborg. Ett utomordentligt gott arbete utfördes också av Dubb i hans egenkap av ledamot i Kungl. karantänskommissionen, i vilken han invalts 1804. Tack vare Dubbs intresse och kunnighet fick också karantänsläggningen på Käsö en förträfflig utformning men blev av olika anledningar ej klar att tas i bruk förrän 1818. Under sitt arbete som sjukhusläkare vid Sahlgrenska sjukhuset kom Dubb snart i kontakt med det alltjämt i vår tid brännande spørsmålet angående vården av de kroniskt sjuka eller, på den tidens språk, obotelige uslingar. Dubb gjorde nu allvarliga föreställningar inför Borgerskapets Äldste angående nödvändigheten av att upprätta ett sjukhärberge för de obotligt sjuka, ett förslag som till alla delar gillades av Borgerskapets Äldste men som länge saboterades av magistraten, med vilken Dubb utkämpade heta duster. Jämsides med arbetet att få till stånd nu nämnda sjukhärberge inriktade Dubb sitt intresse på den allmänna fattigförsörjningen med alla dess problem, som gav honom fullt arbete för de närmast följande 30 åren. Under 1700-talets senare del hade tiggeriet i staden ökat i oroväckande hög grad. Man

beräknade att av stadens 15.000 invånare bortåt 1.000 var allmosehjon. Man hade också fäst sig vid, att många av dessa var friska och arbetsföra men, enligt deras egen uppgift, ur stånd att erhålla arbete. Genom diverse tidningsartiklar, som snart visade sig vara skrivna av Dubb, sökte denne nu bearbeta den allmänna opinionen och fick så småningom Borgerskapets Äldste att tillsätta en beredningskommitté, som i sin tur tillsatte ett utskott på 4 personer, däribland Pehr Dubb, som närmare skulle studera frågan och inkomma med förslag. Som vanligt, när Dubb var med, var det på honom som hela utredningsarbetet kom att vila. Enligt det av Dubb uppgjorda programmet skulle de fattiga indelas i rotar med förplägare, uppsyningsmän och ordningsmän. Därjämte borde läkare och fältskär samt barnmorska stå till de fattigas förfogande. Dubbs plan byggde till stor del på förhoppningen att invånarna frivilligt och utan ersättning ville åtaga sig nu nämnda befattningar samt dessutom med gåvor i penningar och natura bidra till finansieringen av fattigvården. Till en början kunde Dubb också glädja sig åt den entusiasm, med vilken åtskilliga borgare åtog sig mödorna, men så småningom blev det svårt att på frivillighetens väg rekrytera de olika befattningarna, varför avlönade tjänstemän måste tillsättas. 1799 hade Kungl. Maj:t godkänt reglementet för Göteborgs allmänna fattigförsörjningsanstalt och Dubb utsetts som ordförande i direktionen, en befattning som han

kom att inneha i 29 år. För att betyga stadens aktning och tacksamhet mot Dubb för hans storartade insatser till fattigvårdens fromma lät Borger-skapets Äldste slå en medalj över honom. Medaljen hade sin särskilda historia, icke utan en viss komisk anstrykning, och ärendet med den drog ut bortåt 2 år, innan den i färdigt skick kunde överlämnas till Dubb 1807. På ett tidigare stadium hade nämligen en medalj präglats, som emellertid måste kasseras, då man på densamma ej kunde igenkänna Pehr Dubbs bild. Dubbs arbete med fattigvårdsfrågorna kom i själva verket att bli av den största betydelse för hela samhällslivet i Göteborg, och det var väl hans myckna personliga arbete inom fattigvården som nödgade honom att ta avsked från läkarbefattningen vid Sahlgrenska sjukhuset. Genom Dubbs förtjänstfulla arbete med fattigvårdens ordnande i Göteborg kom även statsmakternas blickar att riktas på honom och 1810 blev han av Konungen utnämnd till korresponderande ledamot i den kommitté, som Konungen tillsatt för ordnandet av en allmän fattigvård i riket, med rättighet för Dubb att deltaga i kommitténs överläggningar, så ofta han befann sig i huvudstaden. Vi har nu lärt känna Pehr Dubb som organisatör av Sahlgrenska sjukhuset, karantäninrättningen på Käsö och den allmänna fattigvården i Göteborg. Men i ännu en viktig och storslagen institution i Göteborg möter vi Pehr Dubbs namn, nämligen i Chalmers tekniska högskola eller, som den

från början kallades, Chalmerska slöjdeskolan. Redan under sina första verksamhetsår i Göteborg hade Pehr Dubb med vaken blick intresserat sig för ungdomens behov av yrkesutbildning. I den av direktören William Chalmers, född av engelska föräldrar i Göteborg och personlig vän till Dubb, upprättade donationen 1811, kan man nog spåra Pehr Dubbs stimulerande rekommendation, hur Chalmers bäst skulle fördela donationsmedlen. Ena hälften därav kom också att bilda en frisängsfond för Sahlgrenska sjukhuset, och den andra hälften ställdes till Frimurarordens barnhusdirektions förfogande för upprättande av en slöjdeskola. Pehr Dubb, som var ordförande i nämnda direktion, erhöll nu uppdraget att organisera densamma. Innan han kunde utföra detta arbete, måste han och Barnhusdirektionen emellertid ligga i mångårig process med Ostindiska kompaniets direktion angående donationen. Den 5 november 1829 kunde slutligen Pehr Dubb, nu nära 80-årig, hålla invigningstalet vid Chalmerska slöjdeskolans öppnande för vetenskaplig undervisning. Bakom det stora livsverk, till vilket Pehr Dubbs namn är knutet och som ingående och mycket förtjänstfullt har tecknats av vår framlidne kollega Fritz Stenström, anar vi en man utrustad med gedigna kunskaper, stor arbetsförmåga och organisatorisk talang. Men hurudan var då egentligen denne man till sin person? Vi känner honom rätt väl tack vare flera utmärkta skildringar, lämnade av några av Pehr Dubbs samtida vänner,

framför allt biskop C. Fr. af Wingård och assessorn doktor Christoffer Carlander. "Trots sitt myckna arbete", säger hans vän biskop Wingård i sitt minnestal, "syntes Dubb aldrig jäktad eller besvärad, knappt sysselsatt. Det var märkvärdigt att se honom omgiven av alla dem som skulle mottaga befällningar eller sökte underrättelser och råd, lika lugn, aldrig ur fattning, delade åt var och en sitt besked och likväl uppmärksam mot de talrika besök aktningen och vänskapen förde till honom. Med sina offentliga befattningar förenade doktor Dubb en med tiden allt större enskild läkarvård. Man ansåg för en lycka att vårdas av honom. Hans skarpsinnighet forskade efter sjukdomens anledning ur den lidandes lynne, kroppsbeskaffenhet och levnadssätt. Han uppförde icke mot sjukdomen, såsom en fiende, ett stort batteri av flaskor, men, natens förtrogne som han var, följde han henne vid handen för att återleda det rubbade tillståndet till det ordentliga och sunda." Tack vare sin stora kunnsighet och noggrannhet, sin omtanke om alla hjälpbehövande och sin förmåga att alltid finna en utväg, när svårigheterna hopade sig, blev Pehr Dubb också utomordentligt populär i de vidaste kretsar. Han blev i många fall samhällets klockarfar, som allt skulle bestyra, och man talade ofta om honom som Pappa Dubb. Men han kunde också vara sträng och fordrande både mot enskilda personer och offentliga myndigheter, när han i sitt arbete för stadens väl stötte på oginhet och trilska. Han anklagades icke sällan för att ha visat ett diktatoriskt sinnelag, när det gällt

för honom att få sin vilja igenom. Förklaringen härtill ville Wingård finna i det förhållandet, "att Dubb tillhörde dessa få lyckligt begåvade, som inom sig äga rika gåvor och dessutom förmåga att med sin viljas spänstighet låta dem komma till sin rätt. Hans lynne var för enkelt, fast och rättframt, för att han skulle dagtinga med småaktigheter. Men mötte han någon, som liknade honom i allvar och omdömen, då tog han de skäl han fann bättre än sina." På äldre dagar blev Dubb mildare till sitt väsen, och han kom att bli en nästan legendarisk gestalt, om vilken det gick åtskilliga anekdoter. Sålunda skämtades det mycket om Pehr Dubbs med åren tilltagande eloquentia corporis. Fredberg uppger i sitt arbete "Det gamla Göteborg", att Dubb på äldre dagar fick mer och mer svårt att efterkomma de många patienternas önskan om sjukbesök. Där trappan till patientens bostad ej var bekväm och försedd med ledstång, kunde han inte komma upp med egen hjälp. Och förde en smal trappa utan ledstång upp i huset, måste han avstå från sjukbesöket. Man hittade i dylika fall på den utvägen att anbringa ett tåg om Pappa Dubbs liv, och med dettas hjälp och något biträde av egna krafter hissades han så upp. Denna lilla anspelning på Pehr Dubbs omfångsrika figur liksom många andra anekdoter om den populära Dubben torde få Las cum grano salis. I sina memoarer berättar landshövding Johan af Wingård, att han en gång, då han skulle inställa sig till krigstjänst, i förtroende hade

frågat doktor Dubb, som vårdade hans fader, biskop Wingård, huruvida han vid sin återkomst skulle ha utsikt att återse fadern i livet. Dubb hade då svarat: "Ja visst gör ni det, om ni kommer hem själv, emedan gubben har ingen mage sådan som jag, vilken drager honom i graven. Han sprattlar ju som en fisk, då han ligger i sängen och kastar sig nästan handlöst till höger och vänster blott med att sätta nacken och hämlarna i bädden, då jag, som är nära lika gammal, behöver min betjänts hjälp, försedd nästan med handspakar, för att kunna vända mig."

Ända upp i sin 80-årsålder förde Dubb ett verksamt liv, och han kunde glädja sig åt den uppskattning och vördnad som även en yngre generation av kolleger hyste för honom. På sin levnads afton kunde han se tillbaka på en ovanligt lång och innehållsrik arbetsdag och med tillfredsställelse finna, att han nått målet för sin strävan, uttryckt i hans valspråk: Prodesse, att gagna. Men även om arbetsdagarna hade varit långa nog för den flitige mannen, hade han dock alltid fått tid över för sina vänner. Christoffer Carlander, som 1793 blev stadsfysikus i Göteborg, kom genast på bästa fot med Dubb. I sina många brev till stockholmssvämnerna kommer också Carlander ständigt tillbaka till sin beundran för Pehr Dubb, hans kloka och praktiska förstånd, hans stora hjälpsamhet och ovanliga framsynthet. Dubb skildras om medelpunkten i göteborgskollegernas krets, som då uppgick till ett 20-tal och benämndes fakulteten. Han var den samlande och enande kraften, och det var Dubbs förtjänst, skriver Carlan-

der, att läkarna i Göteborg levde som änglar i enighet till allmänhetens stora förundran och mot forna tiders sedvanor, något som också omvittnades av en engelsk kollega på besök i Göteborg 1812. I ett arbete, benämnt "Anmärkningar om ändamålet och nyttan av vetenskapliga föreningar emellan läkare samt underrättelser om senare tiders Läkare-Sällskap", har Carl Trafvenfelt 1812 skildrat, hur åtskilliga läkarsällskap hade bildats i senare hälften av 1700-talet. Samtidigt med Svenska Läkarsällskapets stiftande 1808 bildades läkarsällskap i Köpenhamn och i Toulouse. Trafvenfeldt skriver med anledning härav följande: "Ingen lärar finnas, som icke har sig bekant, huru Göteborgs aktningssvärde läkare sedan längre tid tillbaka hava utmärkt sig, så väl genom nit för vetenskapen och meddelande av sina kunskaper, som genom ett förtroligt och vänskapsfullt umgänge sins emellen. Att med uppkomsten och fortfarandet av detta lyckliga förhållande en Dubb och Carlander ökat sina stora förtjänster hos mänskligheten och vetenskapen, erkännes av samtida och skall aldrig förgätas av eftervärlden." Dubb förde ett gästfritt hus, där man ofta träffade kolleger, även utländska, som befann sig på genomresa och ville göra Dubb sin uppvaktning. Dubb hade ett glatt lynne, älskade umgänget och bordets nöjen, "men förnämligast då vettigt samtal förädlade njutningen", såsom Wingård skriver. Fakultetens medlemmar samlades i regel hos Dubb på lördagarna och hos Carlander på tisdagarn

Efter Carlanders avflyttning till Stockholm 1814 blev Dubb ensam den ledande inom fakulteten. 1818 uppgick denna i det nystiftade Medicinska sällskapet.

Några säkra anteckningar över dess verksamhet har inte stått att finna, och efter Pehr Dubbs bortgång, den 6 januari 1834, torde sällskapet ha fört en tynande tillvaro, tills det återuppstod i det 1845 stiftade Göteborgs läkarsällskap.

Även om det sålunda finns en viss lucka i kontinuiteten beträffande vårt läkarsällskap, torde vi dock med goda skäl kunna anse Pehr Dubb som dess egentlige upphovsman, och som sin ledstjärna har också sällskapet alltid betraktat Pehr Dubb under sin strävan att uppnå några av de syftemål det vill arbeta för, nämligen vetenskaplig forskning och meddelande av kunskaper i medicinska ting samt en värdig och kollegial anda bland sina medlemmar.

fisk i FOCUS AB
Måndag 9-18 Tis- Ons 7-19
Tors-Fre 7-20 Lördag 7-18
Söndag 12-18
031-703 05 25 0709-42 33 01
fiskifocus.se

**Bläck och Toner
för din Skrivare
Original, Pirat och
Återfyllda
pappershornan.se**

**Pappershörnan
Aschebergsgatan 40
411 33 GÖTEBORG
031-20 42 06**

**Skrivarpapper, toner,
blyertspenna, suddgummi,
hos Papperhörnan hittar du
det mesta för att kunna do-
kumentera din
släktforskning**

Släktforskningens dagar 19 - 20 januari 2019

Tema: Fotografiet och släktforskningen

GÖTEBORGS STADSMUSEUM

Norra Hamngatan 12

Lördag 10.00 – 16.00 och söndag 10.00 – 16.00

**Mängder med utställare samt intressanta
föreläsningar och produktpresentationer**

Fri entré

**Sponsorer: Arkiv Digital, DIS-Väst, Göteborgs
Stadsmuseum, GöteborgsRegionens Släktforskare
och Studieförbundet Vuxenskolan**

Släktforskningens dag - ett initiativ av Sveriges Släktforskarförbund. www.genealogi.se

Förekom offerkyrkosed i Hedared?

Texten är från Skara stiftshistoriska sällskap 2017:4

Text Oscar Söderström

Med offerkyrkosed avses bruket att ge gåvor till en specifik kyrka i syfte att förstärka den egna bönen. Kyrkobyggnaden ansågs besitta en särskild helighet som den enskilde genom att offra kunde få del av. Välkända och omskrivna offerkyrkor är till exempel Kyrkås, Nödinge och Skaga i Västergötland.

En annan kyrka som ofta pekats ut som offerkyrka är Hedareds stavkyrka. Sven-Gunnar Sundberg undersöker i sin bok *Offerkyrkor i gamla Växjöstiftet* (1989) sambandet mellan medeltida vallfartssed och protestantisk offerkyrkosed och lyfter i det sammanhanget fram Hedared som en av de mera kända vallfartskyrkorna i Västergötland. Som medeltida vallfartskyrkor räknar Sundberg kyrkor det utfärdats avlatsbrev för, vilket visar sig vara andra än de kyrkor som senare var föremål för offerkyrkosed. I en av Sundberg anförd skrivelse från 1726 räknas de kyrkor sedan då ansågs finnas vid upp och varken Hedared eller andra medeltida vallfartsmål i Skara stift nämns, men enligt Sundberg är Hedared och tre andra västgötska kyrkor belagda som offerkyrkor i andra källor. De källor som anförts för Hedared är dels Erland Lagerlöfs *Medeltida träkyrkor* (1985), dels en artikel av August

Rudberg från 1893. Lagerlöf skriver om Brämhults kyrka att den var "långt in i nyare tid 'offer kyrka', liksom stav kyrkan i Hedared" och hänvisar som stöd för detta påstående till Sten Karlings bok *Kyrkorna i Borås och Brämhult* (1955). Men hos Karling anges bara Brämhult som offerkyrka, vilket gör att Sundbergs hänvisning till Lagerlöf som källa saknar grund för Hedareds vidkommande. Hos Rudberg pekas Hedared däremot tydligt ut som offerkyrka, dock utan att belägg för att den varit en sådan presenteras.

Rudbergs artikel behandlar offerkällor i Västergötland och han driver tesen att offerkällor och offerkyrkor ofta påträffas tillsammans. Sambandet är för honom så klart att han anser det högst sannolikt att en offerkälla funnits i Hedared, trots att en sådan inte är känd. Det framgår inte varför han utgår från att offerkyrkosed förekommit där.

1897 utvecklade Rudberg sin syn på offerkyrkornas kännetecknande drag i en text om Bredsätters offerkyrka. Här är det avgörande inte närheten till en offerkälla utan att kyrkan är byggd av trä och belägen i en avlägsen skogsbygd, ett signalement som stavkyrkan passar bra in på. Det är tydligt att Rudbergs uppfattning kommer av att denna iakttagelse passar in på de kyrkor han i förväg räknar som offerkyrkor. 1907 behöver han nämligen göra ytterligare en precisering i Något om Skara stifts kyr-

kor eftersom han då funnit ett antal stenkyrkor som också uppges som offerkyrkor. Att en kyrka uppgivits som offerkyrka är alltså tillräckligt för att Rudberg ska räkna den som en sådan.

Rudberg ger inga belägg för att offerande förekommit i Hedared och han anger inga källor. Ett omnämmande som han kanske känt till finns i Claes Johan Ljungströms Åhs och Wedens härader (1865) där det heter om stavkyrkan att "hon varit en offerkyrka, till hvilken år 1506 den 28 Nov. Biskop Vincentius, som då besökte Bredared, gaf fyrtyo dagars aflat". Här görs uppenbarligen ingen distinktion mellan medeltida vallfart i syfte att erhålla avlat och offerkyrkosed. Rudberg gör samma koppling till medeltida fromhet när han skriver att den förmodade offerkyrkan i Hedared "hade fordom sådant anseende, att hon 1506 erhöill ett fyrtyo dagars aflatsbref".

Monica Weikert ger i artikeln "Gåvans kraft och kyrkans helighet" (2001) sin syn på vad som krävs för att en kyrka ska kunna anses vara en offerkyrka. Offerkällor och kvardröjande helgonkult kan enligt henne ha betydelse, men hon betonar att förekomsten av sådant inte är tillräckligt när offerkyrkosederna ska förklaras som fenomen. Likaså ser hon liksom Sundberg en parallell mellan medeltida vallfart i samband med helgonkult eller avlat å ena sidan och offerkyrkosed å den andra, men ser samtidigt en avgörande skillnad i att det är kyrkan i sig som är viktig vid offerkyrkosed, inte helgon eller avlat.

För att kunna tala om offerkyrkosed krävs därför enligt Weikert att det finns registrerade gåvor från personer bosatta utanför den aktuella kyrkans socken. Kyrkornas inkomster hade inte enhetliga benämningar och det som i källmaterialet kallas för offer kan därför vara en vanlig allmosa eller en fast avgift utan föreställningar om kyrkans helighet eller gåvans effekt. Med utsocknes gåvor kringgås detta problem, eftersom man enligt Weikert kan anta att "merparten av de utsocknes givare som anges, har offererat till dessa kyrkor i nöd-situationer. Att en gåva från en utsocknes givare skulle vara en dold fast avgift eller något man förväntades lämna är förhållandevis osannolikt."

I sin doktorsavhandling I sjukdom och nöd (2004) undersöker Weikert kyrkoräkenskaper för utpekade offerkyrkor. Hon skriver att i hennes avhandling har "ett omnämmande om en kyrka som offerkyrka eller liknande varit tillräckligt" för att den ska finnas med i hennes resultat, vilket får till följd att den inventering av svenska offerkyrkor som utgör avhandlingens andra kapitel får betraktas som en inventering av kyrkor som i olika sammanhang har kallats för offerkyrkor. Att Hedared återfinns här innebär alltså inte att den är be-lagd som offerkyrka. Weikert gör nedslag i räkenskaperna för de kyrkor hon undersöker. Åren 1683, 1718 och 1758 väljs ut, men på grund av ett mer begränsat källäge undersöks Hedared bara 1758 och inga utsocknes gåvor har enligt henne noterats under detta år.

En noggrannare undersökning av specialräkenskaperna för Hedareds kyrka är därför motiverad. Material finns för åren 1738-1845. Under denna period lämnades 23 gåvor till stavkyrkan av personer bosatta utanför socknen (1758 har "en resande man gifwitt" en gåva till kyrkan, och på raden under är antecknat ett offer av "Dito en Resande"). Den vanligaste kategorin, nära hälften av det totala antalet, är "resande". Weikert skriver att gåvor i samband med resor är typiska för offerkyrkoseden; ett offer skulle bidra till en lyckad resa. Om denna tanke låg bakom offrandet i Hedared går inte att utläsa i materialet. Det framgår nämligen inte om gåvan sänts till kyrkan av personer som rest på annat håll, som rest till Hedared enbart i syfte att offra på grund av kyrkans särskilda rykte, eller om den lämnats av resenärer som passerat Hedared. I det sista fallet kan gåvan avse att ordna en säker resa, men det är då mindre troligt att denna föreställning rört Hedareds kyrka specifikt utan att man offrat till den för att den låg längs resvägen. Det fanns anledning för resande att passera Hedared. Carl von Linne berättar till exempel att han övernattade där på

väg till Alingsås från Borås under sin västgötaresa 1746. Lokala traditioner påbjöd att gåvor lämnades till kyrkor utanför den egna socknen. Klas Olofsson har upptecknat en sådan tradition som var i bruk i Hedareds grannsocknar Vänga och Bredared på 1850-talet.

Om ett dödsfall inträffade och den döde skulle begravas i en annan socken än där det skedde skulle enligt Olofsson en avgäld erläggas till varje kyrka genom vilkens socken liket fraktades.

Denna tradition gör det nödvändigt att i någon mån nyansera Weikerts uppfattning att det är osannolikt att utsocknes gåvor är något annat än offerkyrkooffer. Betydelsen av Hedareds 23 utsocknes gåvor nyanseras också av det faktum att grannkyrkan Sandhult under samma period mottagit 45 gåvor av utsocknes boende.

Det går alltså inte att belägga förekomsten av offerkyrkosed i Hedared med hjälp av kyrkoräkenskaper. Orsaken till kyrkans rykte som offerkyrka verkar vara att begreppet används med annan betydelse i äldre litteratur.

Hedareds stavkyrka
(foto: Wikipedia)

Dan före dan 1793

*Bland maskerat löskefolk, de burgnas utsända,
självaste greven och en kvinnett stjärngossar.*

VI VRIDER tiden exakt tvåhundra år tillbaka i den göteborgska kalendern. Det är 23 december 1793. De senaste veckorna har ymniga snöfall bäddat in "Götheborg" i en bomullsvit snömassa. Snön lyser vit på träkåkarnas hustak, på stadsmuren som omslingrar staden och de välvda stenbroarna som spänner över Stora Hamnen. Snövita och som tempel vigda åt Kung Bore står Kungsporten och Drottningporten och välkomnar främlingar till staden. Sannerligen, "Götheborg" kunde kallas Casablanca, de vita husens stad.

Folkliv på Gustav Adolfs torg för 200 år sedan, (Lavering av C:S Hallberck)

*Artikeln är ifrån GP den 23 dec. 1993
under rubriken Världens Gång*

Text: BENGT A ÖHNANDER

PÅ VÄSTRA och Östra hamnkanelernas is roar sig det burgna folket med skridskor och försök till isdans. Över Stora Torget drar ett lustigt och

färggrant följe förbi. Det är tjänstefolk hos Carl Wilhelm Carlberg, stadens förste stadsarkitekt. Maskerade och klädda i roliga kostymeringar föreställer de kungar, gycklare och julnarrar. Följet är på väg till den förmögne köpmannen John Hall för att överlämna julkappar från familjen Carlberg. Enligt tidens sed går förmöget

folk inte själva och uppvaktar släktingar och vänner med julgåvor. Det är husfolkets uppgift. För att överraska gåvomottagarna och inte bli igenkända uppträder därför tjänstefolket i masker och granna fantasikläder.

I det Hallska hemmet står julen för dörren. Familjen Hall tar emot julklapparna och köpmannen själv anar vännen stadsarkitekten bakom det hemlighetsfulla följet. Nu är det nio år sedan han gav Carl Wilhelm Carlberg i uppdrag att rita Gunnebo slott, planlägga och utföra vackra trädgårdsanläggningar. Om tre år skall alla arbeten vara avslutade.

När Carlbergs tjänstefolk utfört sitt uppdrag och av familjen Hall undfångats med julkonfekt drar de hemöver men gör ett kort uppehåll på Stora Torget.

Utanför kommandantshuset och borta vid brunnshuset där stadens invånare kan hämta gott vatten från Kallebäcks källa, har samlats flera maskerade följn. Det är tydligen många herrskapsfolk som sänt iväg sina tjänsteandar med julgåvor denna kväll. Eller är det möjligen falskspelare som klätt ut sig och stryker omkring?

Hitintills har polisen och allmänheten uppfattat maskeradfolket som ett festligt inslag i vintermörkret. Men ibland har ordningsmakten undrat om inte ett och annat löskefolk gömt sig bakom maskerna. Nog har det slunkit med både någon ficktjuv, bråkmakare och prostituerad kvinna i de uppslupna, sällskapen. På Lejonbron möter Carlbergs tjänstefolk fem stjärngossar. De är alla iklädda vita

skjortor och granna huvudbonader. Tre av dem föreställer de vise männen. En är kung Herodes och en Judas med penningpungen. Den sistnämnde är förstås den viktigaste personen. Det är ju han som skall se till att eventuella gåvoslantar läggs i penningpungen.

Alla är utrustade med papperslyktor och Betlehems stjärna. Stjärngossarna är redan igång och skall från nu och fram till tjugonde Knut gå runt i staden och sjunga samt läsa dikter utanför dörrarna. Även dessa håller en gammal tradition vid liv. Alltsedan 1600-talet har det varit sed i "Göteborg" att "gå omkring med stjärna". Utanför dörrarna har gossarna läst dikter och sjungit de gamla stroferna: Goder afton, Goder afton båd herre och fru / husmoder, matmoder var lustig och glad / Vi önskar Eder alla en lycksalig God Jul / ifrån alla olyckor bevare Eder Gud.

Så har gossarna läst varsin vers som handlat om Jesusbarnet i krubban, den falske Judas, om Jesu lidande och änglarna i himlen.

Men i den sista versen framkom det egentliga syftet med deras vandring: Och kära mor i spisen, låt oss få smaka grisen / och kära mor vid lullan (vaggan) I låt oss få smaka bulan / Hafven tack, hafven tack för hvar redligen skänk / Eder skänk skall vara hos Gudi betänkt / Så hafva vi nu en lycksalig God Jul I God natt, God natt. Muntra och med raska steg styr stjärngossarna ner mot Sillgatan där de förmodligen börjar sitt dörrknackande. Det sägs att folk är särskilt generösa i det kvarteret.

UPPIFRÅN Kungsporten hörs en kusk mana på två släddragande springare. När slädpartiet närmar sig Lejonbron kan man skymta greven själv, Gustaf Adolf Sparre som halvligger väl påpälsad i släden. Han är på väg till sin fastighet vid Norra Hamngatan 14, det s k Sahlgrenska huset som han fått i arv av sin mor-mor Brigitta Sahlgren.

I morgon på julaftonens förmiddag håller han öppet hus i sina våningar. Då får envar konstitresserad göteborgare komma och bese hans stora privata konstsamling. Den han förvärvat under sina resor i Europa och som räknas som stadens förnämsta.

Greven kommer precis hem när klangen från Tyska kyrkans klockor ljuder över staden och brandvakten uppe i tornet skriker ut: "*Klockan är tio slagen, från eld och brand från fiendens hand, bevara Gud vår stad och land. Klockan är tio slagen.*" Göteborgs" tolv-tusen invånare kan somna tryggt.

A-ANTI KVITETER

KÖPER - SÄLJER - BYTER

MYNT, FRIMÄRKEN, VYKORT, ANTI KVITETER

Sune Andersson

Bost. 031/87 55 77

a-antikviteteter@telia.com

Södra vägen 75
412 54 Göteborg

Tel. 031/18 14 55
Mobil 0703/18 14 55

LANDET RUNT ur olika medlemsblad

GRS byter Västanbladet med ett 60-tal andra föreningars tidskrifter. De finns tillgängliga i GRS bibliotek. Gunilla Brolund ger tips på några läsvärda artiklar i dessa och andra periodica.

Ale Släktforum, Medlemsblad för Ale Släktforskare, **Nr 2 2018**. Här berättar *Ann-Marie* om hur hon via en **brevkontakt** med en gammal kvinna fick en levande berättelse hur livet såg ut i för vanligt folk under början av 1900-talet. I en annan artikel berättar *Ann-Kerstin Alm* om hur hon släktforskade i **Finland**.

Anbudet, informationsblad för Eskilstuna-Strängnäs Släktforskarförening, **nr 3 2018**. *Lars Forsman* berättar den spännande historien om en släkting som blev affärsman i **Australien** och hederhövding på Samoaöarna. Än idag lever hans ättlingar i Australien och hjälper till att driva det företag han startade.

AnGripen, Medlemstidning för Malmö Släktforskarförening, **nr 3 2018**. **Namnskicket** i äldre tider, både vad gäller förnamn och efternamn, berättar *Bengt Avenberg* om. I en annan artikel beskriver *Gun Haskå* om **Osedligt leverne** i en lång och intressant artikel med många exempel.

AnRopet, Medlemsblad för Stor-Stockholms Genealogiska Förening, **nr 3 2018**. *Kerstin Trybom* skildrar

hur **koleran** härjade i Kyrkhamn på 1800-talet, och tar en torparfamilj i Kyrkhamn som exempel. Sammanlagt dödade koleran 37.000 människor i Sverige mellan åren 1834 och 1874.

Diskulogen, Medlemstidning för föreningen DIS, **nr 122 okt 2018**. Här kan vi som missade någon av de intressanta **föreläsningarna vid Släktforskar dagarna** i Växjö läsa sammandrag av ett flertal av dessa föreläsningar. Fil. dr. Olle Larsson höll ett mycket fängslande föredrag om Sverige under 1800-talet och de mycket stora förändringar vårt samhälle genomgick då. Andra föreläsningar handlar om emigrationens orsaker, emigrantforskning, migration inom landet och om tyska anor.

Genos, Medlemstidning för Genealogiska Samfundet i Finland, **nr 3 2018**. De flesta artiklar i *Genos* är på finska, men i detta nummer finns en artikel på svenska. *Mikael Korhonen* berättar om bonden Simon Kylanpää, ett **våldsamt och kriminellt levnadsöde** i början av 1800-talets Finland.

Inlandet, Medlemstidning för Inlands Släktforskarförening, **nr 2 okt 2018**. *Kenneth Bengtsson* berättar om Jakob Rattrey, **kyrkoherde i Kungälv** på 1600-talet, och hans ättlingar. I en annan artikel berättar *Anette Tuores* om en guldgruva i

form av gamla dokument och foton, som hon fick tillgång till. Här presenteras ett brev, skrivet av **Sven Magnus Svensson** i augusti 1834, där han kommer med många goda råd för att skydda sig från koleran. Bland annat varnar han för att äta frukt, vilket han finner högst skadligt. Han föddes i Göteborg Kristine 1794 och ligger begravd i Romelanda.

KGF-Nytt, Medlemstidning för Kronobergs Genealogiska Förening, **nr 142 sept 2018**. *Kjell-Åke och Ingrid Jönsson* skildrar hur **Amerika-febern** slog till i byn Sännesshult, där hela syskonskaror reste iväg.

Mimers Brunn, Arkeologi Etnologi & Historia i Västra Götaland, **nr 5 2018**. Här berättar *Agneta Tjäder* om Ada Damm, **vår första bloggare**. Hon var Borås Tidnings första kvinnliga journalist, och med sin vassa penna skrev hon i sin egen spalt "Boråsbilder" om Borås kändisliv på 1800-talet. *Christina Ström* berättar om **Kungsbackagumman**, en klok gumma med mycket gott rykte. Självaste kung Karl XV sökte hennes hjälp med ett svårt eksem.

Runslingan, Medlemsblad för Upplands Släktforskarförening, **nr 2 2018**. Om **gästgivaregårdar och skjutsväsende** skriver *Elisabeth Torsner* en första artikel av tre. Här får vi veta historien, tillbaka till våldgästningens tid till nutid.

Släktbandet, medlemsblad för Ek-sjöbygdens Släktforskarförening,

nr 99 sept 2018. Här kan vi hitta tre detaljrika artiklar om att släktforska i **Norge, Finland respektive i Danmark**. Artiklarna innehåller många tips och länkar för den intresserade släktforskaren.

Släkthistoriskt Forum, Tidning för Sveriges släktforskare, **nr 4 2018**. Som vanligt är tidningen "knökfull" av fängslade reportage: *Olle Söderström* skriver om **mantalslängder**, om **militära rullor** och om **domböcker**.

Han berättar också om hur man kan söka sina rötter i **Jämtland**. Vidare skriver *Peter Sjölund* om varför det är bra att **DNA-testa sina syskon**.

Släktlänken, Föreningen Orusts Släktforskare, **nr 2 2018**. *Jonny Andersson* skriver om öarna i Ång i **Röra socken** – Bårholmen, Göden, Styggholmen och Småholmarna.

Släkt och Bygd, Medlemsblad för Österlens Släkt- och Folklivsforskarförening, **nr 3 2018**. **Linnés skånska resa** 2 juni till 8 juni 1749 från Gladsax till Sjöbo skildras med Linnés egna ord i en lång artikel.

Västgötagegenealogen, Tidskrift för Västgöta Genealogiska Förening, **nr 1-2 2018**. *Kjerstin Olofsson* visar hur mycket man kan hitta om den egna bygden genom de **digitaliserade gamla dagstidningar** som Kungliga Biblioteket nu har gjort sökbara på internet.

Posttidning B

Avsändare:
GöteborgsRegionens
Släktforskare
Erik Dahlbergsgatan 36 B
411 26 Göteborg

Här går Siv, 67

Idag på förmiddagen fick hon se namnet på en nära släkting. Ett namn hon aldrig vetat om tidigare. Det fanns noterat i en bouppteckning från år 1927, intill hennes mors namn och morbröderna, hela den kända skaran. För bara ett par timmar sedan fick hon alltså klart för sig att hon haft en okänd moster. Som bott i samma socken, och som Siv hade kunnat träffa, men för bara ett par år sedan hade damen gått bort. Omtumlad har nu Siv tagit bussen hem till sin syster. De måste prata igenom detta. Hur ska de göra? Den okända mostern hade egna barn. Kusiner till de båda.

Är det dags att ta kontakt?

Allt detta har just ägt rum hos GRS, Göteborgsregionens Släktforskare, i föreningens lokal nära Vasaplatsen. Hon hade hört att man kan få hjälp med frågor kring släktforskning. Därför hade hon gjort upp om ett besök.

Det kostade inget och den som hjälpte var både kunnig och hade tid. Har du frågor kring din egen forskning så finns goda möjligheter att få hjälp. Som Siv. Har du släktforskat ett tag och har tid får du också gärna hoppa in som volontär. Vi hjälper sådana som Siv att komma igång eller komma vidare. Och vi har väldigt trevligt under tiden.

Välkommen till GRS, expeditionen

Erik Dahlbergsgatan 36 B,
några minuter från Vasaplatsen
Vardagar 10 - 14, och utvalda lördagar
Ring gärna innan: 031- 131226

